

IZLOŽBA »Zlatno doba Karnija« u Muzeju grada Zagreba

U groblju Lajhu pronađeno je europski vrijedno arheološko nalazište

Blago germanskih grobova

Izvanredno zanimljiv postav Gorenjskoga muzeja iz Kranja predstavlja svjetski poznato arheološko nalazište s oružjem, oruđem i nakitom

Marina TENŽERA

Zlatni i srebrni nakit što plamsa ovih dana iz specijalnih vitrina Muzeja grada Zagreba pripadao je visokim germanskim plaćenicima - vrhunskoj vojnoj eliti koja je čuvala granice današnje Slovenije u kasnoj antici.

Riječ je o izvanredno zanimljivoj izložbi Gorenjskog muzeja iz Kranja »Zlatno doba Karnija« koja gostuje u Zagrebu predstavljajući svjetski poznato arheološko nalazište s groblja u Lajhu.

Ugledne slovenske goste pozdravio je u utorak ravnatelj MGZ-a Vinko Ivić, zahvalivši županu kranjskom Damjanu Perneu, podžupanu Igoru Velovu i ravnateljici Gorenjskoga muzeja u Kranju Barbari Ravnik.

Zna li se da komornu i perfekcionističku izložbu potpisuju sa slovenske strane Verena Perko s nizom suradnika (Toman Ravnik, Justin, Zore, Robežnik), odnosno s hrvatske Želimir Škoberne (koordinator) i Željko Kovačić, koji uvijek radi svjetski raskošne izložbene postavke s spomenutim dizajneranim vitrinama - poziv u Gornji grad postaje jasniji!

Sveučilišni centar

Grad Franca Prešerena, Lojze Dolinara, pjesnika Simona Jenka, izumitelja fotografije na staklu Janeza Puhara i političara Janeza Bleiweisa, koji je stekao naziv »otac slovenskog naroda« - staro je srednjovjekovno mjesto s gotičkom crkvom i zvoncima iz 15. stoljeća, izraslo na prirodnom spoju rijeka Kokre i Save, danas mladi sveučilišni i kulturni centar.

Nakon pada Rimskog Carstva, prije približno 1500 godina, na tom je mjestu podignuta utvrda germanske vojske, a iz toga vremena potječe najstariji zapis imena »Karnij«.

Početkom 7. stoljeća germanske su se vojne snage premjestile u Italiju, a među starosjediocima doselilo se slavenski živalj. Slavenski nakit otkriven u Kranju i nalazi opreme slavenskih knezova iz obližnjega Bašlja.

Otkriće grobova

Kada je Tomaž Pavšlar 1898. godine počeo kopati temelje za novu gospodarsku zgradu sagrađenu uz samu križanje dviju cesta u Lajhu, naišao je na grobove te ih oko 200 ili čak 250 otkopao. Vlasnik je pronađene predmete sačuvao prema iskopenim cjelinama te uoči Drugoga svjetskog rata prodao 71 skromnije opremljen grob Deželnom muzeju u Ljubljani (danas Narodni muzej Slovenije), a ostale, bogatije nalaze zadržao.

Groblje je oko 1901. istraživao Jernej Pečnik, potom kustos bečkoga dvorskog muzeja Josef Szombathy, koji je sadržaj svih 66 otkrivenih grobova prevezao u Beč, a i Ljubljanci - Ferdinand Schulz, preparator Deželnoga muzeja iz Ljubljane,

koji je pohranio sadržaj novih 58 grobova.

Već 1903. i 1904. godine u Lajhu su ponovno kopali Jože Žmavc, koji otkriva 104 groba i njihov sadržaj prevažao u Ljubljano. Godine 1905. u Lajhu se pojavio dr. Walter Šmid, rodom iz Kranja i vrlo cijenjen arheolog, koji je otkrio novih 213 grobova, sadržaj kojih je otpremio u Pokrajinski muzej u Ljubljani. Nalazi su odmah prepoznati kao kasnoantički i germanski.

Grobovi su kosturni i u njima otkriveni predmeti

Većina nalaza potječe iz kasnoga 5. i 6. stoljeća, iz vremena raspada Rimskog Carstva i seobe naroda

pripadaju nakitu pokojnika. U nekim grobovima otkrivena je i vojna oprema, ponešto oruđa i osobni pribor, a u pojedinim pronađeno je razbijeno posude, zubi svinja i tragovi crvene boje.

Preminuli su pokapani svečano opremljeni, bogatije žene, čak s nakitom i torbicom s priborom, pa među nalazima ima više od sto ko-

štanih češljeva. Vojnici su polagani u grob zajedno s oružjem, a obrtnici s oruđem. Tijela su umotana u debelu tkaninu te su u ispruženom položaju s rukama uz tijelo polagana u grobnu raku, glave kojih su okrenute prema zapadnoj strani.

Većina predmeta, otkrivenih u grobovima, potječe iz kasnog 5. i 6. stoljeća, iz vremena raspada Rimskog Carstva i razdoblja seobe naroda. Na području današnjega Kranja tada je podignuta značajna vojna utvrda s vojskom, a nakit, nošnja i oružje i u pojedinim slučajevima uočena visina umrloga svjedoče o germanskoj pripadnosti dijela stanovništva pokopanog u Lajhu. Ukopi pokojnika glave kojih su okrenute prema zapadnoj strani svjedoče da su to kršćani.

Nova otkrića

Kada je 2004. godine kopan jarak za energetski kabel, ponovno su otkriveni grobovi. Arheološkim istraživanjima otkriveno je novih 13 grobova. U pet grobova pronađeni su brojni predmeti, no dva groba posve su zaprepaštala otkrivenim nalazima. Grob broj 2 sa zlatnim prstenom, srebrnom narukvicom, jantarnom perlom i pozlaćenim kopčama s almandinima najbogatiji je među svim dosad otkrivenim grobovima u Lajhu, a prema nalazima izniman je i u usporedbi s ostalim europskim nalazištima.

Arheološka istraživanja nastavljena su tijekom 2005. godine prilikom iskopa za elektrifikaciju. Otkrivena su još tri groba, a među njima potrebno je izdvojiti bogat ženski grob s pozlaćenim srebrnim kopčama s almandinima i ogrlicom.

NALAZI SVJEDOČE

Bilo je i Franaka

Nalazi predmeta u grobovima u Lajhu, koji su pripadali karakterističnim nošnjama germanskih naroda, nedvojbeno su potvrdili prisutnost Gota, Tirinžana, Gepida, Alemana i Langobarda. No, prisutnost Franaka bila je sve do otkrića koplja i oklopa koji su otkriveni na Knedlovu vrtu u Kranju dvojbena. Nalazi koplja i dvaju oklopa u istome prostoru potvrđuju nazočnost franačke vojske u Karniju sredinom 6. stoljeća.